

ОПТИМІЗАЦІЙНІ ЗАХОДИ РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

В.А. Зорянський, аспірант

ДВНЗ «Університет банківської справи», м. Київ

Національний банк України продовжує вдосконалювати регулювання та нагляд за діяльністю банківського сектору відповідно до кращих засобів, що застосовуються у міжнародній практиці. В свою чергу банки розпочали активне кредитування фізичних та юридичних осіб. Основна ціль регулювання кредитного ринку – захист інтересів вкладників і кредиторів та стабільність банківської системи. Фінансова стабільність тісно пов'язана з пріоритетним завданням Національного банку – підтриманням цінової стабільності. Сприяння фінансовій стабільності та стабільності банківської системи є однією з ключових функцій Національного банку України, відповідно до Закону України «Про Національний банк України».

В межах регулювання банківської діяльності Національний банк України продовжує вести політику «очистки» банківської системи з метою зменшення неплатоспроможних банків та покращення кредитного портфелю банківської системи в цілому. Станом на 01.01.2014 року в Україні було зареєстровано 181 банк, а станом на 01.01.2018 кількість діючих банків склала 86. У той же час частка непрацюючих кредитів (NPL) за даними Національного банку України зросла за цей період з 17 % до 47 % [1].

Враховуючи проведені законодавчі зміни все ж таки залишається проблема низьких обсягів кредитування, яку можна пояснити першочергово, як недовіра до банківської системи в цілому споживачами, а також проблеми які притаманні власне банківській системі та здебільшого впливають на рівень ліквідності, а також проблеми які умовно перебувають поза банківською системою, підвищуючи ризики, та впливають на дохідність кредитування та ризик неповернення кредиту та його прибутковість. Тому проблема кредитування економіки в Україні залишається відкритою, хоча варто зазначити, що засоби вирішення наведених проблем вже є, та нажалі не використовуються. Саме тому на думку автора та провідних науковців також доцільно ввести в дію проекти законів, які вже підготовлено й узгоджено українськими та міжнародними економістами та юристами, а саме [7]:

1) Реформування системи бюро кредитних історій. У 96 країнах світу існують державні кредитні реєстри, що створені та управляються, як правило, центральними банками, причому у 44 із них такі реєстри співіснують з приватними бюро кредитних історій. Наявність єдиного повноцінного бюро в Україні є однією з вимог МВФ, але УБКІ на даному етапі розвитку потребує удосконалення самої системи роботи бюро. На сьогодні відповідний законопроект – №№ 7114-д – прийнято Верховною Радою України у першому читанні. Водночас у проекті відсутні норми, які гарантували б банкам безперешкодний та оперативний доступ до Кредитного реєстру з метою забезпечення виконання такого обов'язку, що і являється основною перешкодою реалізації даного законопроекту. Можна також продовжити розвиток даного законопроекту та синхронізувати отримання в режимі реального часу інформації із Державного реєстру фізичних осіб – платників податків та Єдиного банку даних про платників податків – юридичних осіб про суми доходів, виплачених таким платникам податків. Використовувати інформацію з Кредитного реєстру для оцінки кредитного ризику. Та направити отримані доходи на списання існуючих кредитів, наприклад у 50 % розмір від отриманого доходу, і про дані зміни в дані зміни вести поправки та доповнення до нормативно-правової бази. Це в свою чергу дозволить зменшити кількість прострочених кредитів, але основна проблема, яка буде простежуватися, це збільшення долі тіньового сектору в країні.

2) Визначення Стратегії розвитку державних банків. Частка державного сектору в банківській системі наприкінці II кварталу 2017 року становила 54,8 % (за активами). В фінансовому звіті НБУ за 2017 рік, саме державні банки зайняли переважну більшість по кількості наданих кредитів, хоча також це була і лідируюча позиція по кількості прострочених кредитів [1]. Тому, питання формування Стратегії розвитку державних банків, має особливе значення. Аналіз стану державного банківського сектору, в свою чергу надасть можливість виявлення проблем його функціонування та причин, які призвели до виникнення цих проблем. Наступним кроком повинно стати реформування систем управління державними банками, та мінімізація ополітизації при управлінні в банку, і реалізація даного пункту буде можлива через незалежні та відкриті вибори експертів, що обиратимуться на конкурсній основі в наглядову раду банка. Зокрема: встановлюється, що загальні збори є вищим органом державного банку, повноваження якого здійснюються Кабінетом Міністрів України; передбачається, що наглядова рада державного банку складається із семи членів, з яких п'ять членів повинні бути не-

залежними, а два члени – представниками держави (від Президента України та Кабінету Міністрів України). Також визначається перелік критеріїв, яким не повинні відповідати незалежні члени наглядової ради та представники держави у наглядовій раді державного банку. Прийняття законопроекту, як зазначається у Пояснювальній записці до нього, «удосконалив принципи та механізми корпоративного управління в державних банках та забезпечить створення ізольованої від політичного впливу системи управління діяльністю державних банків, що в свою чергу сприятиме підвищенню конкурентоспроможності та ефективності діяльності державних банків». Реалізацію даних елементів можлива при реалізації законопроекту реєстр.№7180 від 5 жовтня 2017 р. Після реалізації всіх пунктів стратегії держави то основна задача знизити частку своєї присутності в банківському секторі з 55 % у 2017 році до 24 % у 2022-м. До цього часу 100 % акцій Приватбанку, 95 % Укргазбанку і 45 % Ощадбанку будуть продані МФО і стратегічним інвесторам. Наразі регулятор проводить заходи по покращенню інвестиційної привабливості до таких банків [8, 9].

3) Удосконалення регулювання «малих» банків. В Україні сформовані єдині підходи щодо регулювання та нагляду за всіма банками, не в залежності від розміру. Проте у світовій практиці існують підходи, згідно з якими особлива ніша саме малим банкам, зосереджуючись на обслуговуванні невеликої кількості клієнтів та працюючи в окремих регіонах чи певних напрямків діяльності. В Україні доцільно закріпити на законодавчому рівні особливості створення, регулювання та нагляду за малими банками, починаючи з того, які саме банки варто вважати малими, до розгляду питання щодо впровадження окремих нормативів їх діяльності [10].

4) Оприлюднення в газетах інформації про фінансове становище банків. Законопроект реєстр № 4249 від 17.03.2016р. пропонується вирішити проблему доступу до інформації громадянам України для забезпечення можливості її аналізу та порівняння, що повинно сприяти збереженню грошових заощаджень громадян та обігових і депозитних коштів юридичних осіб. Вносяться зміни до статті 69 Закону України «Про банки та банківську діяльність» шляхом доповнення обов'язку для банків публікувати річну фінансову звітність, річну консолідовану звітність, квартальний баланс, звіт про фінансові результати банку, аудиторські висновки в газетах «Голос України» та «Урядовий кур'єр».

5) Оптимізація процедури банкрутства. Законопроект 3132 ставить за мету забезпечення підвищення ефективності процедур банкрутства, а саме:

- зменшення тривалості процедур;
- забезпечення прав конкурсних кредиторів, які пропустили встановлений для звернення з вимогами строк;
- забезпечення реалізації усього майна боржника виключно на аукціоні за найвищою ціною;
- скасування можливості передавати майно боржника після закінчення строку процедури ліквідації в управління іншим юридичним особам для реалізації поза межами судової процедури банкрутства;
- покращення бізнес-клімату, який сприятиме зменшенню корупції, а також залученню вітчизняних та іноземних інвестицій в економіку України.

Отже, сучасна банківська система країни не розкрила повністю свій потенціал в напрямку кредитування, через ряд стримуючих факторів. Притому, що здійснюються законодавчі зміни для стимулювання кредитування, хоча сукупність змін потрібно ще провести, враховуючи те, що законопроекти більшості з них є, залишилось тільки ввести в дію.

Перелік посилань:

1. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.bank.gov.ua/control/uk/index>.
2. Офіційний сайт Верховної ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc555>
3. Петрик О. І. «Кредитна апатія», або Чому банки не кредитують бізнес? [Електронний ресурс] / Олександр Іванович Петрик // Дзеркало тижня. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://dt.ua/finances/kreditna-apatiya-abo-chomu-banki-ne-kredituyut-biznes-262071_.html.
4. Самаєва Ю. Уряд схвалив оновлену стратегію реформування держбанків. [Електронний ресурс] / Юлія Самаєва // Дзеркало тижня. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://dt.ua/finances/skineto-balast-270104_.html.
5. Дешко А. Огляд ринку банківського кредитування [Електронний ресурс] / Антоніна Дешко // ІСЕД. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://iser.org.ua/analitika/ekonomichnii-analiz/ogliad-rinku-bankivskogo-kredituvannia>.
6. Виговський О. Наявність значної кількості непрацюючих кредитів є однією з головних загроз банківського сектора [Електронний ресурс] / Олександр Виговський // Дзеркало тижня. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://dt.ua/finances/kredituvannya-yak-odin-iz-potenciynih-rizikiv-2018-roku-riziki-dlya-bankiv-i-vkladnikiv-265969_.html.